

[Jytte Andersen]

bejdsmarkedets parter selv kan komme. Vi vil gerne benytte denne mulighed, når vi har dette lovforslag til behandling, til at komme et lille nøk videre.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Princippet kan vi godt blive enige om. Det er åbenbart sværere, når man så skal til at fortolke, hvad det vil sige.

Fru Elisabeth Bruun Olesen stillede spørgsmål om fortolkningen af nogle af bemærkningerne til lovforslaget, og fru Lilli Gyldenkilde var inde på, hvor mange mænd der havde arbejdet i hvor mange timer og til hvilken betaling med denne sag. Men til det, fru Elisabeth Bruun Olesen spurgte om, må jeg svare, at det ikke er noget, som embedsmænd eller embedskvinder i arbejdsministeriet har udarbejdet. Det er et citat fra en fælles erklæring fra arbejdsmarkedets parter fra 1982, som parterne afgav til Kommissionen under behandlingen af, hvorvidt Danmark overholdt ligelønsdirektivet eller ikke.

Fru Elisabeth Bruun Olesen spurgte også om, hvorvidt man kan sikre sig, at en kvindelig og en mandlig bogholder på den samme arbejdsplads får det samme i løn. Det kan de muligvis godt få, men de kan muligvis også få forskellig løn. Det vil vel afhænge af deres anciennitet og af, hvilke funktioner de udøver i den pågældende virksomhed. Det er vel også grunden til, at vi kan blive enige om princippet, og at det måske bliver sværere, når det er inden for mere usammenlignelige områder, der skal vurderes, hvad der er arbejde af samme værdi. Det er klart, at folk med samme uddannelse også kan få samme løn, forudsat at de befinder sig på samme trin, hvis man benytter en anciennitetsskala.

For mit vedkommende synes jeg også, at det er væsentligt, at vi som lovgivere politisk gør, hvad vi kan, for at sikre, at der er reel ligeløn mellem mænd og kvinder. Det mener jeg ligger i dette lovforslag, som bakker op om dette EF-direktiv. Der opstår i hvert fald ikke nogen vanskeligheder fra min side med henblik på, at vi når så langt som muligt i retning af at sikre den reelle ligeløn i det omfang, lovgivningsmagten kan gøre det.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Jeg vil sige tak til ministeren for svaret, men jeg vil blot udtrykke min forundring over, at man i bemærkningerne til et lovforslag trykker noget, som godt nok er fra organisationernes fælleserklæring, men hvor man reelt ikke ved, hvad det betyder. Vi må da i udvalgsarbejdet spørge organisationerne, hvad de egentlig har ment med det, de har sagt, så folketinget kan få det at vide.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 90:

Forslag til lov om frikommuner.
(Fremsat 28/11 85).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Henning Rasmussen (S):

Det frikommuneforslag, indenrigsministeren fremsatte for 10 måneder siden, var meget begrænset. Det gav kun mulighed for at lave forsøg med nogle beskedne ændringer i den indre struktur i kommunen eller amtskommunen. Det var en meget forsigtig begyndelse, nærmest et lille pilotprojekt, inden det virkelig store egentlige frikommuneprojekt skulle besluttes i folketinget i efteråret 1985 og for alvor sættes i gang i al sin iderigdom fra 1. januar 1986. Det gærer og syder, og det sprudler med ideer rundt omkring, fik vi at vide. Da vi for en god måneds tid siden spurgte ministeren i spørgetiden, om det var rigtigt, som man sagde i nogle af frikommunerne, at det gik meget langsomt og modvilligt i nogle af ministerierne, fik vi det svar, at det tværtimod gik meget hurtigt, og at alle

[Henning Rasmussen]

ministerierne var utrolig velvillige. Det var ordene.

Vi fik også at vide, at det dengang drejede sig om 350 forslag, og at der var mindre end 10 tvivlsspørgsmål tilbage til drøftelse, inden det store forslag blev fremsat. Vent til lovforslaget den 26. november, så skal I bare se, blev der sagt. Det er det forslag, der er til behandling i dag. Det giver mulighed for at lave 29 forskellige projekter inden for hele det kæmpestore kommunale virkefelt; det er ét projekt i gennemsnit pr. frikommune. Nu hjælper det selvfølgelig på antallet, at hver af disse typer af projekter i gennemsnit laves to steder, det bliver så 60 forsøg i alt, sat i forhold til de foreslåede godt 300.

Det er hver femte af de forslag, frikommunerne har sendt ind, der kan gennemføres, når lovforslaget i en eller anden form er vedtaget i begyndelsen af 1986.

Vi vurderer det sådan, at vi er meget langt fra det store, alsidige frikommuneprojekt, som man har lovet landets kommuner og amtskommuner.

Ser man på hvert enkelt af de 29 projekter, er det karakteristisk, at en del af dem er meget små. Man kan forsøgsvis få lov til at betale udgifterne til at bekæmpe muldvarpe og mosegrise ved en afgift på al fast ejendom i kommunen, altså i praksis i al sin enkelhed en lille forhøjelse af ejendomsskatterne. Et andet eksempel: kommunen kan selv få lov til at afgøre, i stedet for amtskommunen, om en lærer i fritidsundervisning opfylder kravene til en underviser.

En række af projekterne giver kun en begrænset reel frihed på grund af vetomuligheder eller ankemuligheder. Det kan være meget godt, og det kan være meget rigtigt i en række tilfælde, men jeg tror ikke, det forøger fornemmelsen af frihed.

En del af projekterne er større og interessante, men det er meget få i forhold til de forventninger, der er skabt. Vi spørger derfor: hvor er de henne, de store, interessante projekter, som kommunerne har sendt ind som forslag? Er de strandet, fordi forslagsstillerne af egen fri vilje har trukket dem tilbage? Er de stadig under utrolig velvillig behandling? Er de ved at blive ændret, så de er acceptable ud fra regeringens synspunkt? Eller kommer de ikke længere, fordi man ikke er interesseret i at fremme dem? Vi ved det ikke, men vi kan bare konstatere, at lovforslaget er

skuffende på baggrund af de store forventninger, vi alle havde, og de løfter, der er givet.

Vi er fortsat positivt indstillet over for frikommunetanken, og vi vil naturligvis arbejde seriøst med lovforslaget. Det kan på nogle områder, men desværre temmelig få, give nogle erfaringer, der kan vise sig at være nyttige.

Der er tre ting, vi især vil se på i udvalget. Den ene er de begrænsninger af politisk art, regeringen har lagt ind i forslaget, bl.a. om at staten som hovedregel ikke vil give eksempelvis den sparede arbejdsløshedsunderstøttelse til en frikommune, hvis en kommune for sine egne penge sætter flere folk i arbejde, eller beslutningen om, at der skal skæres andre steder, hvis et fremt. vil bruge af frigørelsesafgiftsfonden til at fremme erhvervslivet på egnen.

Den anden gruppe af områder, hvor der kan være grund til at se nærmere på det efter vores opfattelse, er dér, hvor der er risiko for, at en gruppe mennesker bliver økonomisk dårligere stillet end folk i samme situation i den øvrige del af landet. Jeg tænker f.eks. på forslaget om, at en frikommune skal kunne beslutte, om en handicappet skal have støtte til at købe en nødvendig bil. Der kan ganske vist ankes til revaliderings- og pensionsnævnet, men giver det tilstrækkelig sikkerhed for en ensartet behandling på det niveau, man har i dag?

Det sidste, jeg vil gøre en bemærkning om, er vurderingen af forsøgene, evalueringen, som det hedder. Vi sagde under behandlingen af det første frikommuneforslag, at vi ønskede en uafhængig videnskabelig vurdering af i al fald de noget større projekter. Så vidt vi kan vurdere ministerens bemærkninger og forslaget, er det ikke ministerens opfattelse. Hvis det er rigtigt, vil jeg gerne sige, at det kan vi fortsat ikke acceptere, og det vil vi arbejde for at få ændret i udvalget.

Og så til slut: vi går altså til udvalgsarbejdet uden nogen større begejstring, fordi frikommuneprojektet, som det ser ud i øjeblikket, bliver begrænset i omfang og derfor kun i beskeden grad vil give den forbedring af det kommunale system og af den kommunale service for borgerne, som vi havde håbet på.

Lis Aaltonen (KF):

[Lis Aaltonen]

Hovedformålet med frikommuneprojektet er at tilpasse kommunestyret og de kommunale opgaver bedst muligt til de lokale forhold og at opnå en bedre udnyttelse af de kommunale ressourcer. Lovforslaget skal inddrage en række kommunale opgaver under frikommuneprojektet og skal danne hjemmel for de ca. 60 forslag, kommunerne har indsendt. Når lovforslaget er vedtaget, kan projekterne fremmes til godkendelse.

Reglerne for frikommuneforsøg fastsættes i frikommuneregulativer. Forslag til frikommuneregulativ skal undergives to behandlinger i kommunalbestyrelsen samt bekendtgøres i Lovtidende efter godkendelsen. I meddelelsen skal der samtidig oplyses om, hvor borgerne kan gøre sig bekendt med frikommuneregulativet. Men som noget ikke uvæsentligt påhviler det samtidig kommunalbestyrelsen kortfattet at beskrive forsøgenes indhold og ikrafttrædelsesdato, optaget i et eller flere blade, der i almindelighed er udbreddt i området.

Det er fortsat et princip, at de enkelte projekter ikke må overskride de budgetrammer i kommunerne, der er lagt i forvejen.

Når man vil fastholde hovedformålet med frikommuneprojektet: at tilpasse kommunestyret og de kommunale opgaver bedst muligt til lokale forhold for at opnå en bedre udnyttelse af de kommunale ressourcer, må det være lige så selvfølgelig, at regeringen og folketinget er imødekommende også over for projekter, der ikke umiddelbart er regeringens eller folketingets livret; ellers falder hele formålet med frikommuneprojektet fra hinanden.

Jeg vil gerne på det konservative folkepartis vegne anbefale lovforslaget.

Bente Nielsen (V):

Da mit partis ordfører, hr. Svend Erik Hovmand, ikke kan være til stede, skal jeg på venstres vegne komme med følgende bemærkninger til lovforslaget.

Jeg tror, det efterhånden står mere og mere klart for flere og flere, at frikommunesagen kan blive det initiativ, der kan skabe den største kommunalpolitiske fornyelse i nyere tid. Selve ideen med frikommunesagen er som bekendt baseret på, at initiativerne kommer fra kommunerne selv.

Når man gennemgår den lange række af forslag og ideer, som er rejst, får man indtrykket af, at der virkelig er gjort mange overvejelser ude omkring om, hvordan man kan forenkle og forbedre beslutninger af betydning for amter, kommuner og lokalsamfund.

Jeg tror, vi alle sammen her på Christiansborg er faldet over ideer og forslag, som vi finder gode, men også forslag, som umiddelbart byder os imod. Men jeg glæder mig over, at regeringen med dette lovforslag viser imødekommethed over for synspunkter, som ikke umiddelbart har tilslutning i regering eller i folketing. Det er netop hele ideen med frikommuneprojektet, at man skal have mulighed for at afprøve nye og måske utraditionelle ideer og forslag. Vi kan så ved forsøgsperiodens afslutning tage stilling til, om de enkelte forslag skal realiseres eller ej.

Der er naturligvis en vis begrænsning i, at frikommunearbejdet ikke må bidrage til at overføre flere midler fra staten til kommunerne, ligesom det i det hele taget ikke er meningen med forsøgene, at de skal medføre en udvidelse af de offentlige udgifter.

Man kan måske udtrykke det mere generelt ved at sige, at der med frikommuneforsøget er skabt en lokal frihed til og et lokalt ansvar for at finde andre løsninger, men at friheden og ansvaret nødvendigvis må begrænses af, at andre skal have den samme frihed og det samme ansvar.

Fra venstres side kan vi tilslutte os lovforslaget, ja, vi kan oven i købet føje til, at vi faktisk venter os en del af det.

Agerschou (SF):

SF har ved flere lejligheder givet tilslutning til selve ideen med et frikommuneforsøg, men været skeptisk over for den efter vores opfattelse noget kaotiske måde, ideen er blevet behandlet på, specielt af indenrigsministeren. Jeg husker en tidligere lejlighed her i folketinget, hvor indenrigsministeren med et udtryk hentet fra tegneserieverdenen sagde, at hun ønskede action og ikke for megen tænken sig om.

Jeg synes, at forløbet siden juni 1984, hvor indenrigsministeren første gang luftede ideen, har vist, at der egentlig havde været al mulig grund til en smule eftertanke, så man f.eks. kunne have lagt en køreplan, der var reali-

[Agerschou]

stisk og brugbar. Der har svinget mange datoler i luften for, hvornår forsøgene skulle gå i gang, og vi kan konstatere, at ingen af dem er kommet til at passe.

Vi står nu med indenrigsministerens endelige og temmelig forpjuskede forslag til en frikommuneordning. I den forbindelse har jeg stadig ikke fattet, hvorfor det var nødvendigt allerede i foråret at behandle ministerens lille udgave af et frikommuneforslag, hvis det da ikke bare skulle tjene til, at ministeren ville vise sit flag og bilde os alle sammen ind, at der var gang i tingene.

Det foreliggende lovforslag bevæger sig ind på 12 ministeriers områder og består bare af bemyndigelser til de pågældende ministre. Vi vil ikke ved denne lejlighed gennemgå hver enkelt bemyndigelse, men blot love et grundigt udvalgsarbejde, ikke bare i kommunaludvalget, hvortil forslaget formodentlig bliver henvist, men i alle de udvalg i folketinget, som de forskellige bemyndigelser i givet fald kommer til at vedrøre.

Vi vil i den forbindelse også have udredt, hvilke forsøg der ikke vil blive givet tilladelse til. F. eks. har vi ikke været i stand til at finde en bemyndigelse, der giver socialministeren lov til at fritage en kommune for at følge karensdagsbestemmelser, selv om vi ved, at det har ligget som forslag fra flere af de udpegede frikommuner.

I almindelighed er vi i tvivl om, hvorvidt frikommuneforsøgene bør gennemføres via en mild tildeling af bemyndigelser til diverse ministre, og vi vil overveje at foreslå de enkelte forsøg indføjet i selve den eksisterende lovgivning.

Men som allerede nævnt: på trods af indenrigsministerens forsøg på at sabotere sin egen idé er vi stadig enige i, at der bør gennemføres et frikommuneforsøg, men vi synes, at det hidtidige forløb har været så amatøragtigt, at folketinget nu må tage hånd om hele projektet og give det en meget grundig behandling både i kommunaludvalget og i en halv snes andre udvalg i folketinget. Det arbejde kan vi i SF love at bidrage meget til.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg kan på det radikale venstres vegne sige, at vi nu, som da tanken første gang blev præsenteret, er positive over for frikommuneforsøgene. Vi synes, at det er rimeligt på det-

te felt i den kommunale verden som på mange andre områder at give mulighed for forsøg og eksperimenter. Her er der netop tale om den slags forsøg, som man kan sige mere eller mindre gror op fra neden, i hvert fald tager sit udgangspunkt i det lokale samfund, har en lokal forankring.

Nu foreligger der så et lovforslag, der – i øvrigt fortsat – har et overordnet hensyn, nemlig at borgernes sundhed, retssikkerhed og velfærd ikke må trues. Jeg mener, at det er noget meget afgørende for dem, der i øvrigt kunne være bekymrede for, hvad nogle forsøg kunne ende med eller munde ud i. Der er altså en overordnet forpligtelse hos alle kommuner til at sikre den enkelte borger.

Når det er sagt, synes jeg, der til gengæld på en række felter her åbnes for, at der kan sættes spændende forsøg i gang. Vi kender jo knap nok – vel endda slet ikke – mange af forsøgene i deres nærmere udformning. Hvis man umiddelbart læser lovforslaget, er jeg sådan set enig i, at man ikke får fornemmelsen af, at der nu er stor flugt over feltet, at der er luft under vingerne, men jeg mener faktisk, at en række af de muligheder, der nu åbnes for i forslaget her, kan give lejlighed til spændende eksperimenter.

Jeg vil gerne fremføre, at på to områder mener vi, at ud over det, der bliver sagt her i indledningen omkring retssikkerhed, sundhed og velfærd, må der i forbindelse med bemyndigelser eller ændret kompetencefordeling på miljøområdet – måske også inden for industriministerens område – når det gælder erhvervsaktiviteter, ikke ske skader eller opstå ulemper, som er uoprettelige. Ellers må man sige, at de fleste af forsøgene selvfølgelig er sådan, at hvis de ikke er tilfredsstillende, ikke er forløbet på en måde, som folketinget og borgerne i øvrigt er tilfredse med, så standses de, så sker der ikke mere ved det. Men dér, hvor der kunne blive tale om uoprettelige skader, må vi være meget opmærksomme på, hvad det er, vi sætter i gang, og det vil være noget af det, vi vil se nærmere på under udvalgsarbejdet.

Vi skal også være opmærksomme på i det videre arbejde, at forsøg jo altid har en tilbøjelighed til at lykkes alene af den grund, at de, der nu engagerer sig i forsøget, selvfølgelig er optaget af det.

[Ole Vig Jensen]

Det kan være en af grundene til, at vi også fra radikal side støtter, at der må finde en efterbehandling af denne forsøgsvirksomhed sted, og her synes jeg, det er rigtigt, som det også siges i lovforslaget, at den meget langt skal finde sted i kommunerne. Den skal foretages af kommunerne og deres folk selv, men hvor der er tale om mere vidtgående forsøg, forsøg, som helt klart måske kræver ændringer af lovgivning, er vi tilhængere af, at der sker en grundig efterbehandling – om man vil: evaluering af forsøgene – og jeg går ud fra, at indenrigsministeren er indstillet på, at vi, når vi når så langt frem, også måtte finde de midler, der var nødvendige for, at dette kan føres ud i livet.

Vi går som sagt til udvalgsarbejdet med ildhu og håber, at dette kan blive et eksperiment, der vil vise nye veje og nye muligheder i den kommunale verden.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Så vidt jeg husker – men jeg kan naturligvis tage fejl – har de radikale tidligere givet udtryk for, at i hvert tilfælde en enkelt frikommune burde have lejlighed til et forsøg, der gik ud på ikke at være omfattet af karensdagen. Har de radikale fortrudt det synspunkt?

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Hr. Agerschous omsorg for, hvad vi skal tage os af, har altid været stor og omfattende, ærligt ment, tror jeg. Men hr. Agerschou bemærkede måske, at jeg ikke på dette tidspunkt gik ned i enkeltheder omkring de mange muligheder, der ligger i forsøgsprojekterne. Jeg kan roligt sige, at det er en af de ting, vi også vil interessere os for under det videre udvalgsarbejde.

Bente Juncker (CD):

22 af landets 275 kommuner og 5 af amtskommunerne har opnået såkaldt frikommunestatus. Det lyder flot, men vi må i CD advare imod at betragte dette som en slags ideologisk isbryder. Vi anser frikommuneforsøgene som en rent praktisk måde, hvorpå man kan lade kommunerne, som jo vitterlig er meget forskellige og har forskellige mulighe-

der, få lov til at afprøve nogle ting. Det bliver herved muligt at tage nogle initiativer på forskellige områder, uden at den overordnede statslige styring af finanserne berøres.

For centrum-demokraternes politik på kommunalområdet gælder generelt, at vi mener, der bør være en vis ensartethed i det serviceniveau, der tilbydes borgerne. Det gælder især grundlæggende områder som det overordnede sociale sikkerhedsnet og folkeskolen. Denne holdning forhindrer dog ikke, at vi samtidig synes, at det kan være en god idé at give kommunerne adgang til at gøre nogle ting anderledes, så de muligheder, der er, kan udnyttes på en bedre måde, end lovgivningen ellers ville tillade. Når jeg bruger udtrykket bedre måde, kan der heri ligge en bedre udnyttelse af ressourcerne, men også det, at man på forskellig vis bliver i stand til at imødekomme ønsker og behov fra borgerne i høj grad.

I den forbindelse vil jeg nævne Herlev kommunes ønske om forsøg med udvidet åbningstid for butikkerne. I § 18, stk. 2, og i bemærkningerne hertil siges det, at betingelserne for, at forsøget kan gennemføres, er, at de pågældende organisationer skal have erklæret sig enige i forsøgenes gennemførelse i den pågældende kommune.

Jeg vil her tillade mig at spørge ministeren: hvordan skal denne bemærkning fortolkes? Hvad er det for nogle organisationer, der er tale om? Hvis f.eks. handelsstandsforeningen og butikspersonalet i kommunen kan blive enige om, at de på denne måde lokalt vil prøve at opfylde et ønske hos borgerne, kan vi i CD ikke se nogen grund til, at det burde kunne forhindres af nogen. Lukkeloven har tidligere været noget af en hellig ko, men når man nu gennem frikommuneforsøget endelig kunne se en mulighed for at se virkningerne af en mere fleksibel ordning i praksis, kan jeg ikke se, at der bør lægges hindringer i vejen. Der er jo ikke tale om, at der er noget, der trækkes ned over hovedet på nogen.

Der er et par punkter i lovforslaget, som ikke vækker CDs udelte begejstring, og dem vil jeg ikke undlade at nævne. Det drejer sig om §§ 34 og 35. I § 34 åbnes der mulighed for at oprette skolekommissioner med færre medlemmer end i dag. CDs holdning til skolekommissioner er klar og uændret. Vi ønsker dem bevaret. Det andet er, at med det

[Bente Juncker]

besøg, der nu tillades i forslaget til lov om frikommuner, er vi bekymrede for, at der åbnes for en svækkelse af en del af skolernes styrelse.

På samme måde nærer vi en vis betænkelighed ved, hvad det kunne indebære, at man tillader udvidelse af adgangen til forsøg på folkeskoleområdet. Den retning, forsøgsvirksomhederne har haft gennem en årrække, har centrum-demokraterne været imod, og endnu mere af samme slags ser vi bestemt ikke som nogen gevinst. På den anden side skulle det da glæde os, hvis frikommuneforsøget kunne resultere i, at man ved den efterfølgende vurdering kunne aflæse nogle nye tendenser. Det er dog et åbent spørgsmål.

Med disse bemærkninger kan jeg give CDs tilslutning til lovforslaget.

Lenger (VS):

VS stemte for loven om frikommuner i foråret, og det gjorde vi, fordi den gav mulighed for nogle forsøg, uden at den samtidig betød, at vi skulle til at eksperimentere med de dårligst stillede levestandard, sundhedstilstanden, retsgarantierne eller nogle demokratiske mindstekrav. Dette var og er, hvad vi kan acceptere inden for frikommuneforsøgene. Det vil altså sige, at vi godt vil være med til at skabe lovgrundlag for nogle forsøg, selv om de ikke lige er efter vores hjerte, men ved de dårligst stillede, f.eks. bistandsklienternes, levestandard, sundhedstilstanden, retsgarantierne og de demokratiske rettigheder går altså grænsen for vores medvirken.

Af de spændende og positive forsøg, som lovforslaget her giver mulighed for, vil jeg gerne fremhæve nogle stykker, nemlig kommunernes mulighed for at indgå aftaler om ansættelsesvilkår for tjenestemænd, mulighederne for at lave forsøg med vederlagsfri tandpleje til ældre eller gangbesværede, tilskud til energiprojekter baseret på indenlandske energiresourcer, selv om de først efter en periode er forbrugerøkonomisk attraktive, bistandsklienters ret til at tjene 5.000 kr. netto uden fradrag i kontanthjælpen, støtte fra staten til særlige beskæftigelses- og uddannelsesgarantier for kontanthjælpsmodtagere, gratis hjemmehjælp, mulighed for ekstraordinære tilskud til nedsættelse af daginstitutionstaksterne og positiv særbehandling af kvindelige elever i utraditionelle erhverv.

Det er nogle af de ting, som er positive, og som forslaget her giver mulighed for.

Dernæst indeholder lovforslaget så nogle muligheder for forsøg, som vi ikke ligefrem synes om, men som vi heller ikke vil hindre. Vi savner ligesom hr. Agerschou en hjemmel til at afskaffe karensdagen i enkelte kommuner, og det vil jeg godt bede om ministerens kommentarer til. Det kunne også være, at ministeren havde tænkt sig rent administrativt at lave en anden fortolkning af kommunalfuldmagten, eller hvad ved jeg, men vi vil godt have at vide, hvordan det egentlig står til med den sag.

Men så er der altså også et par punkter, som overskrider grænserne for, hvad vi kan acceptere. Det gælder i særdeleshed forsøgene på miljøministerens område. Vi ser det som et forsøg med de demokratiske rettigheder i en negativ retning, hvis det er sådan, at § 23 skal fortolkes på den måde, at muligheden for at klage til miljøankenævnet skal afskaffes, når det angår områder, der er omfattet af en lokalplan, eller landsbyer, der er entydigt afgrænset i en kommuneplan. Det er jo helt forskellige forhold, der tages stilling til i en plansag og i en miljøsag, og man kan sagtens forestille sig, at der under en lokalplansag i en kommune har været miljømæssige indvendinger, som er blevet afvist, fordi der kommer en miljøsag, og hvis denne dispensationsmulighed nu skal gennemføres med § 23 i den samme kommune, ja, så er det en begrænsning i de demokratiske rettigheder.

Vi vil heller ikke være med til at lave forsøg med kortere offentlighedsfaser for lokalplaner og kommuneplaner. Disse frister for indsigelse er en efterhånden indgroet del af den almindelige demokratiske bevidsthed, og den vil vi hverken indskrænke eller være med til at skabe forvirring omkring.

Selv om der altså i lovforslaget er en hel del gode ideer og spændende forsøg, som vi bestemt synes om, og selv om der er nogle ting, som vi ikke synes om, men godt vil acceptere, så adskiller forsøgene inden for miljøministeriets område sig fra disse ved, at de overstiger grænsen for, hvad vi kan acceptere, og vi vil ikke være med til at lave forsøg med forringelser i de demokratiske rettigheder. Derfor kan vi kun stemme for lovforslaget, hvis i det mindste § 23 bliver taget ud.

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti kan støtte ministerens forslag om frikommuner, og det kan vi ud fra den betragtning, at vi synes, det er rigtigt, at man netop i de décentrale besluttende organer får mulighed for at få vurderet, om de ressourcer, vi nu i dag bruger på en lang række af samfundets områder, er rigtigt anvendt.

Vi mener, at det bedste bedømmelsesgrundlag, man overhovedet kan få, er fra de mennesker, som administrerer disse ordninger til daglig. Derfor synes vi, at frikommuneprojektet er rigtigt, og vi medvirker gerne til, at forsøgsordningen nu lovfæstes.

Vi er tilfredse med, at der er åbne linjer for kommunerne. Jeg tænker på ministerens fremsættelsestale, hvoraf det klart fremgår, at det kan godt ske, at der på en række områder kommer forsøgsforslag fra kommunerne, som måske hverken ministeren eller regeringen eller folketinget synes er helt rigtige. Det må være en af mulighederne for at få tingene vurderet rigtigt, at man får den frihed, og derfor synes vi, det er rigtigt.

Så er det altid sådan, at når forsøgsperioden er til ende, må der foreligge en række resultater, og det må så udgøre baggrunden for, om vi skal overveje at ændre lovgivningen. Vi mener, at det principielt er den helt rigtige vej at gå, så vi kan støtte lovforslaget.

Poulsgaard (FP):

Fremskridtspartiet har nok et lidt andet syn end regeringen på kommuners og amters status, som det fremgik af debatten forleden om vort forslag om at nedlægge amterne, men vi er også realister. Vi må leve i verden, som den nu engang ser ud. I foråret støttede vi lovforslaget om frikommunerne ud fra den betragtning, som hr. Steffensen netop sagde nu, at det måske var gavnligt at få prøvet nogle af de ting af, vi vedtager herinde. Vi mener også, at der skulle have været givet lov til, at man selv kunne have fastsat skat og andre ting, hvis der virkelig skulle have været nogen mening, men det er jo ikke omfattet af lovforslaget.

Men med det, vi sagde dengang, er vi også parat til at støtte dette lovforslag, men derudover har vi stadig væk vor principielle holdning.

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Jeg vil gerne indledningsvis takke ordførerne for deres indlæg i dag. Det har glædet mig meget at se den åbenhed, man i folketinget stort set har lagt for dagen over for også dette lovforslag. Jeg lagde mærke til, at hr. Ole Vig Jensen endda sagde, at han ville gå til udvalgsarbejdet med ildhu. Det glædede mig meget.

Formålet med lovforslaget er at udvide området for frikommunearbejdet ud over det, vi vedtog i foråret, fordi den gældende lovgivning fra maj i år kun gav adgang til at holde forsøg med den kommunale styrelseslovgivning, og det var for at komme i gang, skal jeg sige til det, der blev spurgt om før, at vi fik denne lovgivning.

Efter at den lov blev vedtaget, er der kommet en strøm af forsøgsforslag ind til ministerierne. Nogle af dem har kunnet gennemføres inden for rammerne af den første frikommunelov, andre kan der først arbejdes videre med, når der er givet grønt lys af folketinget. Derfor dette lovforslag. Det er altså nøje sammenhængende med det første.

Der er i dette lovforslag ny hjemmel til 29 frikommuneforsøg. De fleste drejer sig om forsøg med andre kriterier for tildeling af forskellige kommunale serviceydelser end de gældende. Tæt op ad den gruppe af bestemmelser i lovforslaget ligger hjemmelen til forsøg, som vedrører kommunalfuldmagten, som vi har talt noget om her. En tredje gruppe vedrører forsøg med forenklede beslutningsprocesser mellem en frikommune og andre instanser, f.eks. staten, eller forsøg med overførelse af kompetence til en frikommune.

Taget under ét, er hjemmelen til forsøg, der er med i lovforslaget, udtryk for, at frikommunerne kan sætte fingeren lige præcis dér, som det er tanken med frikommunearbejdet, hvor det kan afprøves, om de generelle kriterier og regler, der fastsættes i lovgivningen herindefra, nu også er hensigtsmæssige for den enkelte kommune. Jeg er da oprigtig talt ked af, at hr. Henning Rasmussen kaldte resultatet for magert, fordi hr. Henning Rasmussen må jo være klar over, at det faktisk er kommunernes egne initiativer, der ligger bag forslagene her.

Jeg lagde også mærke til, at hr. Agerschou kaldte lovforslaget for forpjusket og amatør-

[Indenrigsministeren]

agtigt. Det tror jeg ærlig talt at de kommuner, der har deres sjæl med i dette, vil være ked af at høre, for det er lige præcis deres ideer, der arbejdes med her. Der er ikke tale om, at de kommer andre steder fra, så det synes jeg faktisk var nogle bemærkninger, som jeg tror at nogle ikke vil optage som noget særlig elskværdigt. Der har faktisk været arbejdet ganske kraftigt med det.

Projekterne fra frikommunerne blev udarbejdet i januar i år, og det lovforslag, der blev fremsat kort efter, blev gennemført i maj. Frikommunernes oplysninger om deres arbejde viser, at omkring 300 forsøgsideer er under overvejelse i mere eller mindre konkret form. Ca. 40 forsøg er godkendt eller kan ventes godkendt inden for den gældende frikommunelov, og som jeg har sagt i fremsættelsestalen, kan yderligere 60 forsøgsforslag fremmes til godkendelse, hvis dette lovforslag vedtages. Desuden vil der med denne hjemmel kunne godkendes yderligere en række forsøg, som frikommunerne for tiden arbejder med, men som det altså ikke er muligt i dag at sætte tal på.

Endelig er der en række forsøgsideer, der endnu ikke er så konkrete fra kommunernes side, at det har været muligt at stille forslag til folketinget om udarbejdelse af hjemmel til dem. Jeg synes ærlig talt, når man betænker, at de nyudpegede frikommuner måtte bruge en del tid på ligesom at komme i gang med arbejdet og det også har været et valgår, som på en eller anden måde måske også godt kan have indvirket på det, er der al mulig grund til at være tilfreds med det, der er nået.

Jeg var glad for, at hr. Ole Vig Jensen efterlyste luft under vingerne i forslagene, for jeg er ganske overbevist om, at der måske vil komme endnu mere luft under vingerne i de kommende forslag, fordi man i kommunerne måske nu har vænnet sig til at arbejde på denne måde. Dette var også et svar til hr. Henning Rasmussen, der spurgte: hvor er vi henne? Vi er altså præcis her, hvor kommunerne sidder midt i en arbejdsproces.

Som nævnt i min fremsættelsestale kan jeg bestemt ikke udelukke, at jeg kommer med et nyt lovforslag allerede til foråret. Der arbejdes hele tiden med forsøgsprojekter både i frikommunerne og i ministerierne, og når der er samlet en tilstrækkelig bunke, så vi kan blive klar til at lave nye forsøgshjemmel,

vil de blive forelagt folketinget i den takt, bunken er rimeligt stor.

Frikommunearbejdet er en løbende proces, først og fremmest i den forstand, at frikommunerne hele tiden kommer med nye ideer, som bliver omsat til frikommuneforsøg.

Jeg synes ikke, at hr. Agerschou rigtig har ret i, at det er en noget kaotisk måde, der arbejdes på. Jeg tror ikke, man kan arbejde på anden måde end med denne rullende proces, som frikommuneforsøgene er udtryk for. Hr. Agerschou talte om tidsplaner, der ikke var holdt, og sådan noget, men jeg kan ikke i det forløb, der har været, se, at der ikke er nogen tidsplaner, der er overholdt, tværtimod.

Jeg skal også sige, at jeg inden sommerferien vil give folketinget en redegørelse for frikommunearbejdet, som det vil se ud til den tid. Redegørelsen vil blive udarbejdet sammen med frikommunerne. Jeg har indbudt dem til en konference i april måned 1986, og der vil vi arbejde sammen om den redegørelse, som jeg skal give folketinget.

Hr. Henning Rasmussen og hr. Ole Vig Jensen spurgte om evalueringen. I overensstemmelse med hele grundideen bag frikommuneprojektet er det den enkelte frikommune og det ministerium, der godkender et projekt, som er ansvarlig for at tilrettelægge evalueringen, fordi forsøgene er så utroligt forskellige.

I august i år holdt vi en konference for alle frikommuner på Den kommunale Højskole, hvor hovedemnet netop var evaluering af frikommuneprojekterne. Jeg kan sige, at der var enighed blandt frikommunerne om, at nogle forsøg kræver en ordentligt tilrettelagt evaluering. Det gælder særligt de store og banebrydende forsøg. Det er hermed svar til hr. Ole Vig Jensen, som spurgte om dette.

Desuden kan jeg sige om evaluering, at der i samarbejde med socialministeriet og amtskommunerne og kommunernes forskningsinstitut er ved at blive fremstillet en vejledning til frikommunerne om, hvordan de kan løse problemerne om evalueringen. Det var et ønske, der blev udtrykt på denne konference, og det har vi altså hermed efterkommet.

Hvis jeg må kigge lidt på folketingets behandling af lovforslaget, så er lovforslaget her i virkeligheden frikommunernes ønsker om forsøg, der præsenteres for folketinget.

[Indenrigsministeren]

Man kunne måske i virkeligheden sige, at regeringen er en slags mellemmand mellem frikommunerne og folketinget.

Til hr. Henning Rasmussen vil jeg sige, at der faktisk arbejdes på højtryk med frikommunearbejdet både i ministerierne og kommunerne, og der arbejdes godt, og det vil jeg gerne understrege igen.

Det er også vigtigt at understrege, at en del af forslagene rejser omfattende tekniske og principielle problemer. Der er langtfra tale om rutinesager, og det har været et utrolig frugtbart samarbejde mellem ministerierne og frikommunerne.

Jeg vil også understrege betydningen af, at folketinget stiller sig velvilligt til lovforslaget, fordi tingets respons vil være meget afgørende for det politiske signal, vi sender ud til kommunerne om vores velvilje over for disse frikommunearbejder for de kommende 4 år.

Jeg vil godt i den forbindelse gøre opmærksom på, at det ikke er konkrete projektforslag, der er til behandling her i dag. Derfor kan jeg sige til hr. Agerschou, der ville have indføjet de enkelte forsøg i lovgivningen, at det kan ganske simpelt ikke lade sig gøre. En række af de forsøgsideer har endnu ikke en så endelig og bestemt karakter fra kommunernes side, at de kan betegnes som færdige forsøg. Når hjemmelen er tilvejebragt, kan vi gå i gang med at udarbejde en række af de konkrete forsøg. Kommunerne vil gerne se, om de får hjemmelen, før de udarbejder konkrete forslag. Men materialet fra frikommunerne vil være et udmærket egnet illustrationsmateriale for, hvad den foreslåede hjemmel kan bruges til, og hvis det ønskes under udvalgsbehandlingen, vil jeg naturligvis stille disse ting til rådighed for udvalget, så det kan se, hvad det er, der arbejdes med rundt omkring.

Dernæst vil jeg gerne understrege det, jeg også var inde på i fremsættelsestalen, nemlig at det i forhold til lovforslaget ikke er spørgsmålet, om man har større eller mindre sympati for sigtet med de enkelte forsøg. Det afgørende for regeringen har været, om forsøgsoplæggene faldt inden for de områder, hvor vi på forhånd havde sagt at der ikke måtte holdes forsøg. Hvis det ikke var tilfældet, har regeringens holdning været den, at forsøgsønsker bør fremmes, lige meget hvordan regeringen så på dem.

Jeg vil godt i den forbindelse takke for hr. Lengers udsagn om, at også han vil være så åben over for andre ideer end dem, der lige var hans yndlingsret. Jeg var dog ked af, at hr. Lenger så til sidst trak en lille smule i land, men det håber jeg vi kan komme over. I samme forbindelse vil jeg sige tak til hr. Steffensen og hr. Poulsgaard for åbenheden over for netop frikommune tanken. Det samme gælder fru Bente Juncker.

Endelig må jeg til fru Bente Juncker, som var inde på spørgsmålet om lukkeloven – det er det eneste konkrete, jeg synes jeg skal tage op nu – principielt sige, at jeg kan ikke forstå efter den debat, der har været – også i fjernsynet i går lagde jeg mærke til det – at organisationerne skulle være uinteresserede i et sådant forsøg som det, der er lagt op til i Herlev.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Blot to spørgsmål til indenrigsministeren. Har jeg taget helt fejl, når jeg mener, at indenrigsministeren over for frikommunerne har lagt op til, at det lovforslag, vi behandler i dag, skulle være vedtaget, så det kunne træde i kraft den 1. januar 1986? Har jeg taget helt fejl?

Det andet spørgsmål: hvor er hjemmelen til socialministeren til at tillade en frikommune at lave forsøg med afskaffelse af karensdagen blevet af?

Henning Rasmussen (S):

Jeg vil gerne sige til indenrigsministeren, at jeg kritiserer ikke kommunerne med ét eneste ord. Når jeg gør opmærksom på, at lovforslaget her efter vores opfattelse langtfra svarer til det, som vi havde fået stillet i udsigt, så skyldes det det, indenrigsministeren selv har sagt, ikke om 300, men om 350 ideer, der i øjeblikket var til behandling i ministerierne. Ministerens egne ord om, at der kun var 10 tvivlsspørgsmål tilbage for godt en måneds tid siden, er blot ét af en lang række eksempler på de store forventninger, der er skabt, og derfor synes jeg, det ikke på nogen måde kan opfattes som en kritik imod kommunerne, når jeg så konstaterer, at der er 29 forsøgsmuligheder her – og det er jo det, der er – hvoraf nogle af dem næsten ikke har noget indhold. Det er de færreste,

[Henning Rasmussen]

men der er nogle imellem, som næsten ikke har noget reelt indhold. Det må jeg have lov til at sige langtfra svarer til forventningerne, uden at det på nogen måde er en kritik af kommunerne.

Jeg har også gået lovforslaget igennem og har sammenlignet det med det katalog, vi senest fik den 20. september, der fortæller, hvilken rigdom af tanker og forslag der er kommet frem fra kommunerne. Det er på den baggrund, jeg siger at der er en lang række interessante ting, der overhovedet ikke er med på nuværende tidspunkt, og det var derfor, jeg spurgte: hvorfor er de ikke det?

Det er sådan, det skal ses, og jeg tror egentlig også, at den, der læser, hvad jeg sagde i referatet af mødet i dag, vil se, at det var præcis det, jeg sagde. Min skepsis vedrører behandlingen i ministerierne og vedrører den modvilje, der er.

Jeg er fundamentalt uenig med indenrigsministeren, når hun siger, at det er i overensstemmelse med grundtanken i frikommuneideen, at den enkelte kommune og det enkelte ministerium selv skal vurdere forsøget, underforstået, at det kun er dem og ingen andre, der skal gøre det. Selvfølgelig skal den enkelte kommune have lov til at vurdere forsøget set fra sit synspunkt, og selvfølgelig skal ministeriet have lov til at vurdere forsøget set fra sit synspunkt, men vi andre må have lov til at henstille og have lov til at søge at samle flertal for, at der ved siden af disse vurderinger af dem, der direkte er engagerede i forsøgene og direkte har medansvar for dem, skal foregå en uafhængig vurdering af de større dele af forsøgene, som det er tanken at ville gøre til lovforslag på et eller andet tidspunkt. Det er vores opfattelse af den ting, og vi kan slet ikke se, at det skulle ligge i frikommunetanken, at man ikke kan tillade sig at gøre det.

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Jeg kan oplyse hr. Agerschou om, at spørgsmålet om karensdagen, som hr. Agerschou sikkert ved, i øjeblikket bliver undersøgt af AKF; dér beror sagen, som det vist hedder i sproget her.

Til hr. Henning Rasmussen skal jeg sige, at jeg da er ked af det, hvis lovforslaget langtfra svarer til det, man havde fået stillet i udsigt, men jeg bliver nødt til at gentage – og

det er såmænd ingen uartighed – at det faktisk er kommunernes egne forsøgsforslag, der skabes hjemmeler til her, og det var det, der gav mig anledning til den lille spidse bemærkning om, at det altså dermed er kommunernes forslag, man siger noget om.

Det er fuldstændig rigtigt, som jeg har sagt nogle gange her, at der i henseende til dette lovforslag kun var ganske få tvivlsspørgsmål tilbage, som vi drøftede i ministerierne, sådan som jeg også svarede hr. Henning Rasmussen for nogen tid siden i folketingets spørgetid. Det er rigtigt, at forslaget indeholder 29 hjemmeler til at lave forsøg, men hr. Henning Rasmussen glemmer, at det faktisk betyder mulighed for et væld af ideer i disse 22 kommuner og 5 amtskommuner, for der er jo tale om hjemmeler. Hvis hr. Henning Rasmussen mener, at disse hjemmeler næsten intet indhold har, kan jeg kun beklage på kommunernes vegne, for her bliver jeg igen nødt til at understrege, at det er kommunernes ideer, der er udtrykt i disse hjemmeler.

Endvidere vil jeg gerne igen understrege, at frikommunearbejdet er en løbende proces. Som jeg også har sagt tidligere, er det sådan, at der hver dag kommer nye projektforslag ind til indenrigsministeriet og til de øvrige ministerier, som vi arbejder med, og derfor kan vi ikke sige, hvor meget der er klar på en bestemt dato – projektet kører videre.

Jeg kan love hr. Henning Rasmussen, at jeg vil stille det materiale, som kommunerne arbejder med, til rådighed for udvalgsarbejdet, sådan at man kan se den idérigdom, der rent faktisk er til stede. Der foreligger en lang række spændende tanker, som endnu ikke er så færdigudarbejdede, at de har kunnet indgå i dette lovforslag, som altså drejer sig om disse 29 hjemmeler, men de skal nok komme med i næste bunke, som jeg sagde før.

Jeg kan videre sige til hr. Henning Rasmussen, at en af grundene hertil udmærket kan være, at nogle af ideerne endnu ikke har været igennem en kommunalbestyrelsesbehandling, fordi nogle kommuner gerne har villet vente, til de ny kommunalbestyrelser trådte sammen. Jeg ved, at flere kommuner har projekter liggende i skuffen, som de nu er klar til at sende af sted i det nye år, men jeg vil som sagt gerne stille hele materialet til rådighed for udvalgsarbejdet, så man kan se,

[Indenrigsministeren]

hvor langt vi er, og hvad det er, der arbejdes med.

(Kort bemærkning).

Henning Rasmussen (S):

Jeg skal åbenbart gentage over for ministeren, at jeg ikke kritiserer kommunerne for mangel på idérigdom – det fremgår af kataloget over deres forslag, at den er meget, meget stor. Det, jeg kritiserer, er, at der er kommet for få forslag så langt frem igennem systemet, og at en lang række af de forslag, der virkelig er interessante, ikke er kommet så langt frem endnu.

Jeg synes egentlig også, det måtte være muligt, hvis der var grund til at tro, det var fornuftigt at lave et forsøg med karensdagens afskaffelse i en kommune eller to, at man skaffede sig hjemmelen til det ved denne lejlighed, så vi ikke behøvede at vente til engang hen på sommeren med at få lov til at lave det forsøg. Det er jo ikke forbudt, og ministeren kunne måske have undgået nogle af de kritiske bemærkninger, hvis nogle af de kontroversielle forslag var søgt fremmet på den måde, at man havde fået hjemmelen til det, selv om man ikke var færdig med behandlingen. Det er alle disse ting, der gør, at vi går til denne sag med betydelig mindre optimisme, end vi gjorde i starten.

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Kun den lille, beskedne bemærkning, at vi andre går til opgaven med lige præcis så stor optimisme, som vi har haft hele tiden. Vi er faktisk temmelig optaget af, hvor usædvanlig godt det går, og det blev i øvrigt understreget meget kraftigt på den konference, vi havde med frikommunerne, og som jeg omtalte før. Det er i og for sig ligegyldigt, hvad vi mener her; det, der er vigtigt, er, hvad frikommunerne i det daglige arbejde siger om, hvor langt de er kommet med det.

(Kort bemærkning).

Henning Rasmussen (S):

Jeg stillede det spørgsmål, hvad der egentlig er årsagen til, at man ikke søger at skaffe sig hjemmel til forslag, der ikke er færdigbehandlede, men som man synes er interessante og egentlig gerne vil fremme, selv om man måske ikke synes om dem. Det fik jeg ikke

svar på; jeg fik bare det svar, at ministeren ikke deler min pessimistiske opfattelse, og det er jo i alt fald ikke noget svar på spørgsmålet.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Jeg har for nogen tid siden læst i et dagblad, hvad indenrigsministeren egentlig mener om folketinget, og så vidt jeg har forstået, var det uddrag af en tale, som indenrigsministeren har holdt på en lederkonference for indenrigsministeriets embedsmænd. Det fremgik af den pågældende artikel med al ønskelig tydelighed, at indenrigsministeren ikke har større respekt for folketingets arbejde, og jeg synes, at indenrigsministeren med en af sine sidste bemærkninger viser den samme tendens. Derfor vil jeg bede indenrigsministeren forklare, hvad ministeren egentlig mener med sætningen »det er egentlig ligegyldigt, hvad vi mener her.«

Indenrigsministeren (Britta Schall Holberg):

Det skal jeg sandelig gerne gøre. Når det drejer sig om et forslag om frikommuner, hvorefter frikommunerne skal komme med ideer til folketinget, er det lige præcis aller vigtigst, hvad frikommunerne mener er rigtigt for dem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 91:

Forslag til lov om oprettelse af et etisk råd og regulering af visse bio-medicinske forsøg.
(Fremsat 28/11 85).